

Odnosi med afriškim in evropskim kontinentom

Forum za enakopraven razvoj*

3

* Ana Kalin, Forum za enakopraven razvoj, avgust 2020.

Povzetek

Prva konvencija iz Loméja, sprejeta leta 1975, naj bi nakazala začetek nove oblike sodelovanja med t. i. industrializiranimi državami globalnega severa in t. i. tretjim svetom pod okriljem enakopravnega partnerstva. Predstavljala je most med Evropsko gospodarsko skupnostjo (EGS) in njenimi bivšimi kolonijam v Afriki, Karibih in Pacifiku (AKP), ki naj bi presegel kolonialno preteklost in slednjim državam omogočil prehod v post-kolonialno prihodnost. Leta 1989 je bila podpisana zadnja, četrta v vrsti konvencij, a vse do njenega izteka leta 2000 ni bilo doseženega veliko napredka. Konvencijo je nasledil Sporazum iz Cotonouja. Prost dostop brez recipročnosti, ki je veljal v konvenciji iz Loméja, naj bi zamenjali recipročni ekonomski partnerski sporazumi, ki pa jih do danes še niso podpisale vse afriške države. Vzpostavljen je bil formalen političen dialog, ki je med drugim vključeval sankcije za države, ki so kršile demokratične vrednote, človekove pravice in vladavino prava.

Z zaključkom hladne vojne se je sodelovanje Evropske unije z afriškim kontinentom močno spremenilo in EU je odnose pričela deklarirati kot »posebne«. Z željo po vzpostavitvi tesnejšega sodelovanja je tako leta 2000 potekal prvi vrh EU-Afrika v Kairu, kjer je bil lansiran celovit okvir za politični dialog med EU in Afriko, s poudarkom na regionalni integraciji znotraj Afrike, njenega vključevanja na svetovni trg, izgradnjo miru, krepitvi demokracije in vladavine prava ter razvojnem sodelovanju. Leta 2005 je na podlagi teh strateških usmeritev Evropski svet sprejel Strategijo EU za Afriko, v kateri pa so številne afriške države videle preveč enostranski spisek evropskih prioritet; sprejeta je bila odločitev o oblikovanju skupne strategije EU-Afrika, ki je bila nato na drugem vrhu Afrika-EU leta 2007 sprejeta v Lizboni.

Skupna strategija Afrika-EU (Joint Africa-EU Strategy, JAES) je krovni politični dogovor, ki opredeljuje skupne interese in vrednote. Njen cilj je določiti dolgoročni okvir sodelovanja med kontinentoma. Z njenim sprejetjem je bilo partnerstvo nadgrajeno na strateško raven, ki naj bi bilo širše od odnosa donatorjev in prejemnikov pomoči. Poleg strategije, ki se osveži in nadgradi vsaka tri leta, odnose med kontinentoma določajo še številni drugi dogovori. Prvi je že omenjeni Sporazum iz Cotonouja, ki je sicer pravno zavezujoč, a le za podsaharsko Afriko. Njegov osnovni cilj je odprava revščine, in sicer s podporo pri razvoju in spodbujanjem dostopa do trgov EU.

Gospodarsko sodelovanje poleg ekonomskih partnerskih sporazumov določa tudi Evropski načrt za zunanje naložbe, ki je bil ustanovljen po izbruhu t. i. migracijske krize za spodbujanje trajnostnega investiranja in spopadanja s prvotnimi vzroki za migracije. Ta naj bi s pomočjo 4,1 milijarde evrov razvojne pomoči spodbudil 44 milijard investicij zasebnih naložb in s tem uvedel nov pristop EU k odpravljanju revščine, kar bi potencialne migrante obdržalo v domačih krajih. Investicije naj bi kot končni cilj zasledovale vključujočo in trajnostno rast ter ustvarjanje delovnih mest. Učinki načrta bodo odvisni od vključenosti afriških držav v projektih, trenutno slednje niso vključene v procese odločanja. V odboru, ki na podlagi ocen zunanjih strokovnjakov podajo mnenje glede projektov, sedijo le države članice EU. Pomemben za prihodnost gospodarskega razvoja v Afriki pa je Sporazum o ustanovitvi afriškega celinskega območja proste trgovine, ki je za 24 držav stopil v veljavo maja 2019. Njegov cilj je ustvariti enoten celinski trg za dobrine in storitve, s prostim pretokom poslovnih/ -ic in investicij, ter s tem tlakovati pot za carinsko unijo.

Zadnja leta pa je v ospredju odnosov med kontinentoma vprašanje migracij. Rabatski in Kartumski proces sta se konec 2015 združila v Valletti, kar je bila izjemna priložnost za utrditev solidarnosti, partnerstva in skupne odgovornosti pri upravljanju z migracija-

mi. Kritiki proces ocenjujejo kot preoblikovanje razvojnega sodelovanja med EU in Afriko, pri čemer je razvojna pomoč postala pogojevana z nadzorom migracij iz Afrike. V Valletti je bil tudi ustanovljen Nujni skrbniški sklad EU za stabilnost in odpravljanje temeljnih vzrokov za nezakonite migracije in razseljene osebe v Afriki kot mehanizem na področju razvojnega sodelovanja za ustvarjanje stabilnosti in boljše upravljanje z migracijami. Novembra 2017 je Oxfam objavil raziskavo o delovanju Sklada, ki priznava potencial mehanizma, predvsem njegovo fleksibilnost in možnost hitrega odziva. Prav tako pa ugotavlja, da je prežet z migracijskimi interesi EU, saj je bilo 22 odstotkov sredstev namenjenih upravljanju z migracijami, 13,5 odstotka pa varnostnim ukrepom in upravljanju z mejami. EU naj bi prvotne vzroke za migracije naslavljala tudi s pomočjo Partnerskega okvira, in sicer v sodelovanju z državami izvora in tranzicije. Sporazum je bil podpisan z Etiopijo, Nigerom, Nigerijo, Senegalom in Malijem. Civilna družba slednje države je svojo vlado obtožila, da jih je izdala v zameno za 145 milijonov evrov vreden sporazum med EU in Malijem, ki so ga poimenovali kar sporazum o vračanju migrantov.

Za letošnji oktober načrtovani že šesti vrh Afrika-EU je bil preložen na prihodnje leto in lahko da bo izveden v času slovenskega predsedovanja Svetu EU. Zaradi korona krize ostaja še veliko neznank, tako glede narave dogodka kot vsebine in sprejetja politične deklaracije. Svet EU je konec junija sprejel sklepe Sveta o Afriki. Ti so relativno uravnoteženi, v večji meri kot v preteklosti izhajajo iz regionalnih in ne evropskih mehanizmov ter rešitev, posledično so tudi manj pokroviteljski. Klub temu pa poudarek ostaja na Afriki, izpuščeni so negativni vplivi nekaterih zunanjih politik EU oziroma načini za njihovo odpravljanje. Ob tem pa je treba pogled vrniti k petemu vrhu, kjer je bila konec leta 2017 v Abidjanu resda sprejeta politična deklaracija, ki pa nikoli ni bila prevedena v akcijski načrt, tako je sodelovanje med kontinentoma ostalo na deklarativni ravni.

V Abidjanu sta se zgodili še dve pomembni prelomnici: afriška stran se je prvič zelo jasno postavila po robu evropski drži odločevalke, ki v rokah drži škarje in platno, s sporočilom, da je treba izhajati iz lokalnih in regionalnih rešitev, ter dejstvom, da EU ni edini afriški partner. Prvič od leta 2007 pa je bila z vrha zbrisana civilna družba, ki ni dobila priložnosti za predstavitev usklajenega stališča afriških in evropskih organizacij. Zadržanost nekaterih afriških držav glede vključevanja civilne družbe ni novost, a h končnemu cilju so tokrat prispevale države EU, ki so celotni vrh podredile cilju zaježitve migracij, in civilna družba je tako postala žrtev kolateralne škode.

Trenutno potekajo tudi pogajanja o prihodnosti odnosov med EU in AKP, saj Sporazum iz Cotonouja preteče konec letošnjega leta. V pogajanjih se kažejo raznoliki pogledi med kontinentoma na vprašanja, kot so spolne in reproduktivne pravice, LGBTI, migracije, Mednarodno kazensko sodišče, prihodnost ekonomskih partnerskih sporazumov in posledice neizpolnjevanja obveznosti, vezane na temeljne elemente sporazuma, na primer človekove pravice. Še pred začetkom pogajanj je Afriška unija (AU) pozvala k ločenim pogajanjem za vsak medkontinentalni sporazum. Kasneje je nekoliko omilila svoje stališče, tudi zaradi dejstva, da so njene članice sodelovale v skupnih pogajanjih, a poziv k ločenemu pogajalskemu procesu, ki bi privedel do medkontinentalnega dogovora med AU in EU, ki bi pomenil nadgradnjo JAES, ostaja. Samozavestna drža AU je posledica krepitve pan-afriške agende in institucij v zadnjih petnajstih letih, medtem ko soliranje držav članic kaže, da AU še nima politične moči, ki bi si je želela, zunanja politika pa ostaja v domeni držav. Kljub temu oba procesa nakazujeta na možnost bolj uravnoteženega prihodnjega sodelovanja med kontinentoma, v katerem se bo civilna družba zaradi krčenja prostora za delovanje na obeh celinah morala krepko boriti za svoj prispevek in vključitev v partnerstvo..

Vsebina

1. Uvod	4
2. Institucionalni okvir odnosov med kontinentoma	5
3. Pogledi civilne družbe	12
4. Prednostne naloge oziroma priporočila	15
5. Viri	16

1. Uvod

Prva konvencija iz Loméja, ki je nadomestila prvi sporazum med EGS in 18 samostojnimi afriškimi državami, Konvencijo iz Yaoundeja iz leta 1963, je bila sprejeta leta 1975; podpisale so jo države iz skupine afriških, karibskih in pacifiških držav in devet članic takratne EGS. Konvencija naj bi nakazala začetek nove oblike sodelovanja med t. i. industrializiranimi državami globalnega severa in t. i. tretjim svetom pod okriljem enakopravnega partnerstva. Predstavljala je most med EGS in njenimi bivšimi kolonijami, ki naj bi presegl kolonialno preteklost in slednjim omogočil prehod v post-kolonialno prihodnost. To naj bi se doseglo s pomočjo prostega in brezcarinskega dostopa praktično vseh izdelkov iz držav AKP na trg EGS, pri čemer ni bila potrebna recipročnost, temveč so morale države AKP EGS zagotoviti čim ugodnejše pravice, ter s finančno in razvojno pomočjo EGS. Leta 1989 je bila podpisana zadnja, četrta v vrsti konvencij, a vse do njenega izteka leta 2000 ni bilo doseženega veliko napredka¹.

Konvencijo je nasledil Sporazum iz Cotonouja (Cotonou Partnership Agreement, CPA). Prost dostop brez recipročnosti naj bi počasi zamenjali recipročni ekonomski partnerski sporazumi (Economic Partnership Agreements, EPAs), ki pa jih do danes vse afriške države (npr. Nigerija) še niso podpisale. Vzpostavljen je bil formalen politični dialog, ki je med drugim vključeval sankcije za države, ki so kršile demokratične vrednote, človekove pravice in vladavino prava². Poleg Sporazuma iz Cotonouja sta odnose med kontinentoma v tistem obdobju krojila še dva dokumenta. Prvi je bil nekdanji Barcelonski proces oziroma Evro-mediteransko partnerstvo, ki se je kasneje združilo v Evropsko sosedsko politiko, ki določa odnose EU z njenimi sosedami. Zadnji okvir pa je Trgovinski in razvojni sporazum (TDCA) z Republiko Južno Afriko, ki je tudi edina strateška partnerka EU v Afriki. Sodelovanje EU z afriškim kontinentom se je korenito spremenilo z zaključkom hladne vojne in EU je odnose pričela deklarirati kot »posebne«. Leta 2000 je potekal prvi vrh EU-Afrika v Kairu, kjer je bil lansiran celovit okvir za politični dialog med EU in Afriko, in sicer za naslednja vsebinska področja³:

- regionalna integracija v Afriki,
- vključevanje Afrike na svetovni trg,

1 P. Fabricius. Europe ponders future relations with its former colonies. Cotonou still has a role, but as a partnership without development conditionalities or colonial culpability. <https://issafrica.org/iss-today/europe-ponders-future-relations-with-its-former-colonies>

2 Ibid.

3 ECDPM. Towards a Joint Africa-Europe Partnership Strategy. The EU-Africa Partnership in Historical Perspective. https://europafrica.files.wordpress.com/2007/05/historical_perspective.pdf

- človekove pravice, demokratične vrednote in institucije, dobro upravljanje in vladavina prava,
- izgradnja miru, preprečevanje konfliktov,
- razvojna vprašanja: trajnostni razvoj, izkoreninjanje revščine, zdravje, okolje, prehranska varnost, droge in kultura.

Leta 2005 je na podlagi zgornjih strateških usmeritev Evropski svet sprejel Strategijo EU za Afriko, v kateri pa so številne afriške države videle preveč enostranski spisak evropskih prioritet; sprejeta je bila odločitev o oblikovanju skupne strategije EU-Afrika, ki je bila nato na drugem vrhu Afrika-EU leta 2007 sprejeta v Lizboni.

2. Institucionalni okvir odnosov med kontinentoma

2.1. Skupna Strategija Afrika-EU

Skupna Strategija Afrika-EU (Joint Africa-EU Strategy, JAES) je krovni politični dogovor, ki opredeljuje skupne interese in vrednote. Njen cilj je določiti dolgoročni okvir sodelovanja med kontinentoma. Z njenim sprejetjem je bilo partnerstvo nadgrajeno na strateško raven, ki je širša od odnosa donatorjev in prejemnikov pomoči. Temeljna načela skupne strategije so lastništvo, partnerstvo in solidarnost, njeni glavni cilji pa so⁴:

- Krepitev političnega dialoga, medinstitucionalnega sodelovanja in odnosov med Afriko in EU ter skupno naslavljanje globalnih izzivov, kot so podnebne spremembe, varovanje okolja, mir in varnost. Enotna stališča naj bi kontinentoma omogočala tudi večji vpliv na globalni ravni.
- Nadgradnja sodelovanja med Afriko in EU na področjih skupnih interesov, kot so upravljanje in človekove pravice, trgovina in regionalna integracija, energetika, podnebne spremembe, migracije, mobilnost in zaposlovanje ter znanost ter informacijske in komunikacijske tehnologije.
- Spodbujanje v posameznika usmerjenega partnerstva v solastništvu s civilno družbo EU in Afrike, z vključevanjem civilne družbe in zasebnega sektorja, s ciljem doseganja konkretnih rezultatov za državljane obeh kontinentov.

JAES je partnerstvo s številnimi deležniki⁵, vodeno s strani držav članic EU in držav Afrike, vključeni pa so tudi civilna družba, zasebni sektor, mladinske organizacije, akademske ustanove ter drugi gospodarski in socialni deležniki, kot tudi parlamenta obeh kontinentov, pri čemer civilna družba igra posebno vlogo. Vrhi Afrika-EU se odvijajo vsaka tri leta, nekaj časa so potekali tudi Skupni letni forumi JAES, kjer so vsi deležniki imeli priložnost sodelovati, a se je leta 2014 ta praksa prekinila. JAES ne vsebuje finančnih mehanizmov, ti so vezani na Evropski razvojni sklad (European Development Fund, EDF), jih pa vsebinsko usmerja in podpira.

4 The Africa-EU Strategic Partnership. A Joint Africa-EU Strategy. https://africa-eu-partnership.org/sites/default/files/documents/eas2007_joint_strategy_en.pdf

5 How it works. The Africa-EU Partnership's main stakeholders. <https://africa-eu-partnership.org/en/about-us/how-it-works>

JAES se uresničuje s pomočjo večletnih načrtov, sprejetih na vrhah Afrika-EU. Od leta 2007 sta bila sprejeta dva akcijska načrta, in sicer za obdobji 2008–2010 (v Lizboni) in 2011–2013 (v Tripoliju), s poudarkom na miru in varnosti, demokratičnem upravljanju in človekovih pravicah, regionalni integraciji, milenijskih razvojnih ciljih, podnebnih spremembah, energetiki ter migracijah, mobilnosti in zaposlovanju. Za obdobje med letoma 2014 in 2017 je bil sprejet večletni načrt (angl. roadmap), s poudarkom na miru in varnosti, demokratičnem upravljanju in človekovih pravicah, človekovem razvoju, trajnostnem ter vključujočem razvoju in rasti, regionalnih integracijah in globalnih izzivih⁶.

Zadnji, **5. vrh Afrika-EU**, je potekal leta 2017 v Abidjanu, kjer sta bili sprejeti politična deklaracija in skupna izjava o migracijskih razmerah v Libiji. Osrednja tema vrha je bila investiranje v mlade za trajnostno prihodnost, razprave pa so se vrtele okoli štirih tematskih področjih: investicije v ljudi – izobraževanje, tehnologija in razvoj kompetenc; krepitev odpornosti, mir, varnost in upravljanje; mobilizacija investicij za strukturno in trajnostno transformacijo Afrike; migracije in mobilnost. Akcijski načrt kot izvedbeni dokument s prioritetskimi projekti in programi do danes ni bil sprejet, prihodnji vrh naj bi potekal oktobra 2020 v Bruslju. Na vrhu je kot članica delegacije sodelovala tudi predstavnik civilne družbe, in sicer iz Foruma za enakopraven razvoj, ki je bila vključena tudi v celotni proces priprav civilne družbe na vrh.

Glavni poudarki vrha:

- Migracije so bile ena glavnih tem vrha, kar je bilo motivirano z željo po zaježitvi migracij s strani EU, zato se je osredotočala na nezakonite migracije, vračanje in ponovni sprejem. Afriška stran pa se je zavzemala za zakonite migracije in odpravljanje vzrokov za prisilne migracije.
- Civilna družba je eden izmed deležnikov partnerstva, a na vrhu ni dobila priložnosti za predstavitev usklajenega stališča afriških in evropskih organizacij. Afriška stran je bila na vseh vrhah do sedaj zadržana glede udeležbe civilne družbe, tokratno podrejanje vseh ciljev zaježitvi migracij s strani EU pa je nedvomno prispevalo h končnemu rezultatu. Poleg tega je EU namenila izrazit poudarek mladini, tudi na račun civilne družbe. Mehanizem za udeležbo civilne družbe je bil razvrednoten že z ukinitvijo Skupnih letnih forumov leta 2014, v Abidjanu pa je bilo krčenje prostora za delovanje civilne družbe nedvoumno potrjeno. K razlikam v stališčih med drugim prispeva tudi razumevanje civilne družbe, saj jo nekatere afriške države razumejo kot organizirano civilno družbo, ki deluje znotraj Ekonomsko socialnega odbora (ECOSOC) Afriške unije, slišati pa je bilo tudi stališča, da državam članicam nihče ne more predpisovati načinov delovanja.
- Spolne in reprodukativne pravice in zdravje: med državami članicami EU so obstajala nesoglasja, ki so se prenesla na sam vrh, in ponovno potrdila tudi razlike v stališčih na strani afriških držav.
- Akcijski načrt: Evropska komisija in Evropska služba za zunanje delovanje (European External Action Service, EEAS) sta nabor projektov, ki sta jih ocenili kot »za Afriko zanimive«, pripravili brez močnega vključevanja držav članic EU in tudi brez predhodne uskladitve z afriškimi partnerji, ki so jih označili za bilateralne in ne medkontinentalne. Projekti posledično niso bili vključeni v politično deklaracijo in še danes niso usklajeni. Nesprejetje akcijskega načrta tudi kaže na zniževanje ambicij glede

⁶ The Partnership and Joint Africa-EU Strategy. <https://africa-eu-partnership.org/en/partnership-and-joint-africa-eu-strategy>

partnerstva in obenem odpira vprašanje o sodelovanju med vrhovi (akcijski načrt naj bi pripravile institucije in jih uskladile vsaka s svojimi članicami).

- Dojemanje odnosa: EU je poudarjala svojo vlogo glavne donatorice, investitorke in trgovinske partnerke na kontinentu, pri čemer pa je v internih pogovorih večkrat izrazila nestrinjanje z videnim pristopom afriških držav, ki naj bi sredstva vzele in pričakovale, da se EU glede upravljanja s prejetimi sredstvi ne bo vmešavala. Kot zelo pomemben dosežek vrha je EU predstavljala Zunanji naložbeni načrt (External Investment Plan, EIP), za katerega pa afriška stran ni kazala pretiranega zanimanja; ocenjevala ga je kot orodje za spodbujanje evropskega zasebnega sektorja. Slednja je spodbujala predvsem lokalne/regionalne rešitve, večkrat je tudi poudarila dejstvo, da EU ni njen edini partner. Med kontinentoma je vladala velika mera nezaupanja, EU je želela ohraniti položaj odločevalca, čemur pa so se afriške države postavile po robu in pokazale veliko mero enotnosti ter v odnos vstopile kot enakovredni partnerji, česar pa EU ni najbolje sprejela.

6. vrh Afrika-EU naj bi se odvil oktobra 2020 v Bruslju, a je bil prestavljen v leto 2021. Zaradi koronakrize ostaja še veliko neznank tako glede narave dogodka (srečanje v živo, prek spleta ali hibrid) kot glede vsebine in sprejetja politične deklaracije. Marca letos sta Evropska komisija in Evropska služba za zunanje delovanje objavili Skupno komunikacijo Za celovito strategijo z Afriko⁷, Svet EU je 30. junija 2020 sprejel sklepe Sveta o Afriki⁸, ki predstavljajo evropska stališča glede nadgradnje partnerstva. Glavna sporočila sklepov so:

- Uspešna, miroljubna in odporna Afrika je ključen zunanjepolitični cilj EU, kot tudi krepitev odnosov z AU in njenimi državami članicami. Posledice pandemije covid-19 so potrdile potrebo po močnem partnerstvu.
- Glavni vsebinski poudarki partnerstva bi morali biti multilateralizem, mir, varnost in stabilnost, trajnostni in vključujoči razvoj ter trajnostna rast.
- Demokracija, dobro upravljanje, vladavina prava, človekove pravice, enakost spolov in vključujoče družbe so predpogoj za doseganje trajnostnega razvoja. Sklepi vsebujejo referenco na spolne in reproduktivne pravice in zdravje ter spolno nasilje in nasilje zaradi spola, ni pa zaslediti vključevanja vidika spola v za EU pomembne teme, kot so okoljska vprašanja, trgovina in digitalizacija.
- Sklepi spodbujajo v ljudi usmerjen razvoj, kar bi bila lahko vstopna točka za sodelovanje civilne družbe. EU se je zavezala k zagotavljanju vključenosti civilne družbe v proces. A v realnosti do sedaj ni prišlo do prave vsebinske izmenjave stališč z evropsko, kaj šele afriško civilno družbo. Evropska komisija in služba za zunanje delovanje sta večkrat zagotovili, da bodo pred vrhom potekale vključujoče konzultacije s civilno družbo, a načrtov s časovnico za srečanje ni, kaj šele za organizacijo srečanja civilnih družb z obeh kontinentov, ki bi omogočilo oblikovanje skupnega sporočila.
- Pri migracijah je poudarek na njihovi zaježitvi ter vračanju v Afriko (izpuščena je beseda »prostovoljno« vračanje), vzpostavljanje zakonitih in varnih poti ni omenjeno, saj temu dejavno nasprotuje Madžarska.

Sklepi so relativno uravnoteženi in vsebujejo veliko pomembnih izzivov in vprašanj, v večji meri kot v preteklosti izhajajo iz regionalnih in neevropskih mehanizmov

7 Towards a Comprehensive Strategy with Africa. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_20_374

8 Council conclusions on Africa. https://www.consilium.europa.eu/media/44788/st_9265_2020_init_en.pdf

in rešitev, posledično so tudi manj pokroviteljski. Poudarek ostaja na Afriki, izpuščeni so negativni vplivi nekaterih zunanjih politik EU oziroma načini za njihovo odpravljanje, torej ni moč govoriti o visoki stopnji skladnosti politik za trajnostni razvoj. Seveda pa je ključnega pomena uresničevanje dogovora, kar bi moralo biti v obliki akcijskega načrta. Ker se to ni uresničilo že na prejšnjem vrhu, ni odveč pomislek o deklarativni naravi dokumenta.

Ministrski vrh Afrika-EU bo potekal pred samim vrhom. Osnutek skupne izjave pripravi afriška stran. Temu bo sledila priprava osnutka deklaracije za vrh.

2.2. Cotonoujski partnerski sporazum in post-Cotonoujski sporazum

Sporazum iz Cotonouja je medvladni sporazum, katerega osnovni cilj je odprava revščine, in sicer s podporo pri razvoju in s spodbujanjem dostopa do trgov EU. Skle-

njen je bil za 20 let in je pravna podlaga za sodelovanje EU in podsaharske Afrike. Sporazum ima tri stebre⁹:

- **politični**: Politični dialog naj bi bil kontinuiran in strateški. Konvencija iz Loméja je človekove pravice, demokratična načela in vladavino prava opredeljevala kot osnovne elemente sporazuma, kršitev katerih bi lahko privedla do odtegnitve razvojne pomoči. Sporazum iz Cotonouja je šel še korak dlje in na seznam dodal dobro upravljanje in boj proti korupciji. Uspešnost delovanja držav AKP se izvaja v rednih pregledih in ugotovitve lahko vplivajo na prerazporeditev sredstev.
- **trgovinski**: Ekonomski partnerski sporazumi so po prehodnem obdobju do leta 2007 zamenjali neregulirane sporazume iz Loméja, ki so bili v nasprotju s pravili Svetovne trgovinske organizacije. Njihov cilj je s pomočjo trgovinskih sporazumov in investicij spodbuditi trajnostni razvoj in odpravo revščine. Osnovne in nepredelane surovine še vedno predstavljajo večji del izvoza iz držav AKP, ekonomski partnerski sporazumi naj bi spodbudili tudi trgovinsko diverzifikacijo teh treh regij. EU jih vidi tudi kot spodbujanje regionalne integracije. Afriške države ekonomskih partnerskih sporazumov niso vedno pojmovala kot znak enakopravnega partnerstva med kontinentoma.
- **razvojni**: Sloni na finančni in tehnični podpori razvojnim programom in projektom, višina razvojne pomoči pa je določena v 5-letnih finančnih okvirih. Sredstva so zbrana v Evropskem razvojnem skladu, ki ni del rednega proračuna EU. Države članice EU so v medvladnih pogajanjih vsakih pet let odločale o svojih prispevkih v Sklad. Po več letih dogovarjanj je Evropski svet 21. julija odločil, da se Evropski razvojni sklad »proračunizira« in vključi v novi Instrument za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje (NDICI). Znotraj Sklada obstajata dva kanala za usmerjanje sredstev, in sicer mehanizem nepovratne pomoči, namenjen makroekonomski podpori, programom demokratizacije, odpravljanju dolga, regionalnemu razvoju in integraciji, ter investicijski sklad, namenjen financiranju zasebnega sektorja. Delitev sredstev poteka na podlagi sodelovanja z državo prejemnico in lastne ocene Evropske komisije glede potreb in uspešnosti preteklega delovanja.

⁹ ECDPM. The Cotonou Agreement in a nutshell. <https://ecdpm.org/wp-content/uploads/cotonou-nsa-guide-chapter-2.pdf>

Sporazum iz Cotonouja in njegov naslednik, post-Cotonoujski sporazum o partnerskem sodelovanju, o katerem trenutno potekajo pogajanja med EU in državami AKP, je pravno zavezujoč, vendar le za podsaharsko Afriko. V primerjavi s skupno strategijo, ki je usmerjena v medcelinsko sodelovanje, AKP v večji meri prispeva k urejanju bilateralnih odnosov z državami.

Pogovori o prihodnosti odnosov med EU in državami AKP

Po sprejetju univerzalne Agende 2030 in spremenjeni realnosti odnosov med EU in tremi regijami, ki so prerasli običajno donatorsko-prejemniško sodelovanje, so pogovori leta 2018 pripeljali do t. i. hibridnega predloga pogajalskega mandata, pripravljenega s strani EU. Dokument tako vsebuje institucionalno kontinuiteto, vzporedno s tem pa krepitev specifičnih regijskih odnosov oziroma skupno osnovo (angl. foundation) in tri ločene regionalne protokole oziroma stebre. Pristop je skladen z interesi EU, ki največ pomena namenja odnosom z Afriko, najsibo z vidika migracij, varnosti, trgovine in investicij, Karibi in Pacifik pa igrajo precej bolj periferno vlogo v evropski zunanji politiki. Pristop je tudi potrditev želje EU za sklepanje ključnih političnih dogovorov na bilateralni, regionalni ali kontinentalni ravni in ne s pomočjo mehanizmov CPA¹⁰.

Marca leta 2018 je AU pozvala k ločenim pogajanjem za vsak medkontinentalni sporazum, neodvisno od okvira AKP-EU, večina afriških držav članic, članic AKP, pa se je kljub temu ločeno pogajala o post-cotonoujski ureditvi. V začetku leta 2019 je AU nekoliko omeščala svoje stališče in ne nasprotuje več novemu sporazumu med AKP in EU, a poziva k ločenemu pogajalskemu procesu, ki bi privedel do medkontinentalnega dogovora med AU in EU, ki bi pomenil nadgradnjo skupne strategije. Samozavestna drža AU je posledica krepitev pan-afriške agende in institucij v zadnjih petnajstih letih, medtem ko soliranje držav članic kaže, da AU še nima politične moči, ki bi si je želela, zunanja politika pa ostaja v domeni držav¹¹.

V pogajanjih se kažejo raznoliki pogledi med kontinentoma na vprašanja, kot so spolno in reproduktivno zdravje in pravice, LGBTI, Mednarodno kazensko sodišče, migracije in povezava sporazuma z ekonomsko partnerskimi sporazumi. Zaradi notranjih izzivov EU glede vladavine prava je razprava na to temo v zadnjem obdobju bolj uravnotežena med kontinentoma, saj se je Evropa zavedla, da so to dolgotrajni in reverzibilni procesi, kar afriški strani vliva več zaupanja¹². Odprta tako ostajajo še zgoraj omenjena vsebinska področja, kot tudi narava institucionalne arhitekture, neizpolnjevanje obveznosti, vezano na temeljne elemente sporazuma, na primer človekove pravice, ter finance. Evropska komisija napoveduje, da se bodo pogajanja zaključila do konca leta, sprožila pa je tudi postopek za podaljšanje začasne veljave sporazuma do konca junija 2021, da bi države članice EU in AKP imele dovolj časa za svoje notranje postopke, ki so potrebni za podpis sporazuma.

10 ECDPM. Africa-EU relations and post-Cotonou: African collective action or further fragmentation of partnership? https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=https://ecdpm.org/wp-content/uploads/BN-110-Africa-EU-relations-post-CotonouAfrica-EU-relations-and-post-Cotonou-african-collective-action-fragmentation-partnerships-ECDPM-March-2019.pdf&hl=en_US

11 Ibid.

12 Pogovor Geerta Kaporte z Georgom Lennkhom: »The upcoming EU-Africa Summit – will it take place?« <https://www.youtube.com/watch?v=aOUtVHijWWo>

2.3. Gospodarsko sodelovanje

Načrt za zunanje naložbe

Za spodbujanje trajnostnega investiranja in spopadanje s prvotnimi vzroki za migracije je bil ustanovljen Evropski načrt za zunanje naložbe (EIP)¹³, ki po besedah Evropske komisije predstavlja prvi celovit okvir za izboljšanje evropskih investicij v Afriko in države sosedstva EU. Osrednji del načrta je Evropski sklad za trajnostni razvoj (EFSD), ki naj bi s pomočjo 4,1 milijarde evrov razvojne pomoči spodbudil 44 milijard investicij zasebnih naložb in s tem uvedel nov pristop EU k odpravljanju revščine, kar bi potencialne migrante obdržalo v domačih krajih. Investicije naj bi kot končni cilj zasledovale vključujočo in trajnostno rast ter ustvarjanje delovnih mest. Druga dva stebra načrta sta tehnična pomoč ter izboljšave poslovnega okolja in gospodarskega upravljanja. Učinki načrta bodo odvisni od vključenosti afriških držav v projekte; slednje trenutno niso vključene v procese odločanja. V odboru, ki na podlagi ocen zunanjih strokovnjakov poda mnenje glede projektov, sedijo le države članice EU.

Afriško celinsko območje proste trgovine

Sporazum o ustanovitvi afriškega celinskega območja proste trgovine (African Continental Free Trade Area, ACFTA)¹⁴ je za 24 držav stopil v veljavo maja 2019. Vse države članice AU, razen Eritreje, so sporazum že podpisale. Trgovanje pod pogoji ACFTA naj bi se začelo 1. julija 2020, a se je rok zaradi epidemije covid-19 pomaknil v prihodnost. Cilj ACFTA je ustvariti enoten celinski trg za dobrine in storitve, s prostim pretokom poslovanje/-ic in investicij, ter s tem tlakovati pot za carinsko unijo. Dodatno želi povečati trgovino s tretjimi partnerji in izboljšati konkurenčnost industrije in podjetij. ACFTA ima velik potencial za razvoj gospodarstva in ustvarjanje novih služb, vendar je treba še vzpostaviti podporno okolje in poskrbeti, da bodo koristi enakopravno razdeljene med države in njene prebivalce, med drugim lahko tudi okrepijo enakost med spoloma.

Ekonomsko partnerski sporazumi

Pomemben mehanizem za spodbujanje trgovine med kontinentoma so ekonomsko partnerski sporazumi, kot je podrobneje opisano v poglavju o Sporazumu iz Cotonouja.

2.4. Migracije

Valletta

Po izbruhu t. i. migracijske krize leta 2015 so EU in njene države članice v Valletto povabile afriške partnerje. Vrh v Valletti je bila izjemna priložnost za utrditev solidarnosti, partnerstva in skupne odgovornosti pri upravljanju z migracijami. Poleg politične deklaracije je bil sprejet tudi Skupni akcijski načrt iz Vallette (Joint Valletta Action Plan, JVAP)¹⁵ kot regionalni okvir za naslavljanje migracijske politike. Sestavljen je iz petih prednostnih področij, in sicer:

- Razvojne koristi migracij in naslavljanje temeljnih vzrokov nezakonitih in prisilnih migracij

13 EU External Investment Plan. https://ec.europa.eu/eu-external-investment-plan/home_en

14 Trade Law Centre. African Continental Free Trade Areas Legal Texts and Policy Documents. <https://www.tralac.org/resources/our-resources/6730-continental-free-trade-area-cfta.html>

15 ICMPD. What is the J.int Valletta Action plan? <https://www.khartoumprocess.net/valletta/valletta-follow-up>

- Zakonite migracije in mobilnost
- Zaščita migrantov in beguncev
- Preprečevanje in boj proti nezakonitim migracijam, tihotapljenju migracij in trgovini z ljudmi
- Vračanje, ponovni sprejem in reintegracija

Kritiki ocenjujejo proces, ki združuje in nadgrajuje oba obstoječa (Rabatskega in Kartumskega) migracijska procesa, kot preoblikovanje razvojnega sodelovanja med EU in Afriko, pri čemer je razvojna pomoč postala pogojevana z nadzorom migracij iz Afrike. Leta 2017 je potekala evalvacija procesa in afriški vodje so bili kritični do dela EU, ki naj bi po njihovih besedah na eni strani dajala prednost projektom, namenjenim vračanju migrantov in boju proti tihotapljenju migrantov, na drugi strani pa zanemarjala iskanje zakonitih in varnih poti za omogočanje mobilnosti. Pričakovanje EU, da je treba migracijske politike izvajati v Afriki, je bilo jasno izrečeno. Številke so pokazale, da so glavni prejemniki sredstev za upravljanje z migracijami evropske organizacije¹⁶.

EUTF

EU je ustanovila tudi Nujni skrbniški sklad EU za stabilnost in odpravljanje temeljnih vzrokov za nezakonite migracije in razseljene osebe v Afriki (EU Emergency Trust Fund for Africa, EUTF)¹⁷ kot mehanizem na področju razvojnega sodelovanja za ustvarjanje stabilnosti in boljše upravljanje z migracijami. Odprt je tudi za tretje partnerje, v njem tako sodelujeta tudi Norveška in Švica. Dogovor o skrbniškem skladu v višini 3,6 milijarde evrov, sprejet v Valletti novembra 2015, je pokazal usklajenost med migracijsko politiko, varnostjo in razvojnimi cilji EU. Na papirju naj bi Sklad deloval po načelih enakovrednega partnerstva, v resnici pa so škarje in platno v rokah EU, tako pri določanju ciljev kot pri nadzorovanju njegovega izvajanja¹⁸. Novembra 2017 je Oxfam objavil raziskavo¹⁹ o delovanju Sklada, ki priznava potencial mehanizma, predvsem njegovo fleksibilnost in možnost hitrega odziva. Prav tako pa ugotavlja, da je EUTF prežet z migracijskimi interesi EU, saj je bilo 22 odstotkov sredstev namenjenih upravljanju z migracijami, 13,5 odstotka pa varnostnim ukrepom in upravljanju z mejami.

Posebna partnerstva

EU naj bi prvotne vzroke za migracije med drugim naslavljala s pomočjo Partnerskega okvira (Partnership Framework)²⁰, in sicer v sodelovanju z državami izvora in tranzicije. Partnerstvo je bilo sklenjeno s petimi afriškimi državami, od koder v EU prihaja največ migrantov. Podoben dogovor z Libijo, kot ga je EU o zavezitvi migracij sklenila s Turčijo, bi bil težko izvedljiv in predrag, zato so bili sklenjeni sporazumi z državami, ki ležijo pred Libijo na migracijski poti, tj. Etiopija, Mali, Niger, Nigerija in Senegal²¹. Junija

16 West African Observatory on Migration. The Valletta Process: Round 2. <http://www.obsmigration.org/en/2017/02/the-valletta-process-round-2/>

17 EU Emergency Trust Fund for Africa. https://ec.europa.eu/trustfundforafrica/index_en

18 Matthieu Tardis. European Union Partnerships with African Countries on Migration. A common Issues with Conflicting Interests. https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/tardis_eu_partnerships_african_countries_migration_2018.pdf

19 Oxfam. An emergency for whom? The EU Emergency Trust Fund for Africa – migratory routes and development aid in Africa. https://oi-files-d8-prod.s3.eu-west-2.amazonaws.com/s3fs-public/file_attachments/bp-emergency-for-whom-eutf-africa-migration-151117-summ-en_1.pdf

20 Commission announces New Migration Partnership Framework: reinforced cooperation with third countries to better manage migration. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_16_2072

21 Matthieu Tardis. European Union Partnerships with African Countries on Migration. A common Issues with Conflicting Interests.

2017, leto dni po sprejetju okvira, sta predsednik Evropske komisije Juncker in visoka predstavnica EU za zunanje zadeve in varnostno politiko Mogherinijeva poročala o njegovih pomembnih rezultatih. Na sporazume gledajo drugače civilna družba in državljani Malija, ene izmed petih omenjenih afriških držav, ki so svojo vlado obtožili, da jih je izdala v zameno za 145 milijonov evrov vreden sporazum med EU in Malijem, ki so ga poimenovali kar sporazum o vračanju migrantov.

3. Pogledi civilne družbe

Civilna družba obeh kontinentov je eden od deležnikov JAES. V Strategiji je zapisano, da bosta Afrika in EU za doseganje v ljudi usmerjenega razvoja opolnomočili nevladne deležnike in s tem ustvarili pogoje za njihovo aktivno sodelovanje v procesih izgradnje demokracije, preprečevanja konfliktov in razvoja. Cotonoujski sporazum je v zavezah glede civilne družbe še močnejši.

3.1. Evropska unija

JAES

Civilna družba obeh kontinentov je sodelovala že ob ustanovitvi JAES, povabljeni so bili tudi k izvajanju prvih dveh akcijskih načrtov med letoma 2007 in 2013. Kot strokovnjaki so sodelovali tudi v projektnih skupinah, ki so v tem obdobju delovale na vsakem izmed vsebinskih prioritetenih področij. Leta 2008 je bil ustanovljen Evropski usmerjevalni odbor civilne družbe za JAES, leta 2009 še afriški odbor. Njuna vloga je usklajevanje in formalizacija prispevkov civilne družbe, zlasti nadzora pri uresničevanju JAES. V evropskem odboru sodelujejo zainteresirane NVO, vezano predvsem na vsebine Strategije, med njimi je tudi Forum za enakopraven razvoj. Afriški odbor je bil ustanovljen v okviru Ekonomskega, socialnega in kulturnega sveta, ki je posvetovalno telo AU in ga sestavljajo predstavniki civilne družbe.

Medkontinentalna srečanja civilne družbe so potekala v letih 2010, 2013 in 2017, na njih so bila pripravljena priporočila glede uresničevanja JAES. Na zadnjem srečanju v Tuniziji sta sodelovali tudi dve slovenski organizaciji, in sicer Forum za enakopraven razvoj in Inštitut za afriške študije. Na podlagi potreb v Afriki in EU ter v pravem partnerskem odnosu so bila oblikovana skupna priporočila za vrh²². Deklaracija med drugim:

- poudarja pomen podpornega okolja za delovanje civilne družbe, saj je na obeh kontinentih zaznati krčenje tega prostora. Poziva k ponovni vzpostavitvi Skupnih letnih forumov JAES, ki civilni družbi omogočajo enakopravnejše sodelovanje v Strategiji in k njenem vključevanju v vse faze Strategije;
- podaja priporočila na petih vsebinskih področjih: preprečevanje konfliktov, izgradnja miru in begunci; demokratično upravljanje in aktivno državljanstvo; človekov razvoj; dostojno delo, univerzalno socialno varstvo in trajnostni družbenogospodarski razvoj; trajnostni razvoj za naš planet. Migracije, enakost spolov in mladi so presečne teme dokumenta;
- predlaga evalvacijo dosežkov in pomanjkljivosti uresničevanja JAES.

²² Africa-EU Civil Society Forum. Africa-EU Civil Society Forum Declaration, Tunis 12 July 2017. https://africa-eu-partnership.org/sites/default/files/documents/declaration_tunis_cso_forum_0.pdf

Če je bila uskladitev stališč civilnih družb z obeh kontinentov velik uspeh in jasno sporočilo odločevalcem, je bil veliko večji neuspeh izključitev civilne družbe s samega vrha v Abidjanu. Mladi, kot posebna tema srečanja, so dobili priložnost za predstavitev svojih priporočil, kar sta obe strani predstavili kot vključevanje dela civilne družbe na vrh.

Kmalu po vrhu v Abidjanu je afriški odbor prenehal delovati, medtem ko evropski odbor nadaljuje s svojim delom. V začetku leta je potekalo srečanje z Evropsko komisijo in Evropsko službo za zunanje delovanje, da bi sprejeli dogovor glede priprav civilne družbe na vrh. Dogovarjali so se o kombiniranih konzultacijah, prek spleta in v živo, evropska služba pa je predlagala vključitev v Teden Afrike, kjer bi se med drugim sestali civilna družba in ostali deležniki JAES (zasebni sektor, mladi, parlamentarci, skupine strokovnjakov itd.). Nato je sledila koronakriza in kot vse kaže, ne bo prave priložnosti za srečanje ali oblikovanje skupnih sporočil. Deloma zaradi razmer, deloma pa tudi zaradi pomanjkanja interesa ne le afriških, temveč tudi evropskih odločevalcev, civilna družba izgublja svoje mesto in glas v Strategiji. Zaradi razpada afriškega odbora se pod vprašaj postavlja tudi možnost in načini vključevanja in sodelovanja afriške civilne družbe. Trenutno se k sodelovanju vabi organizacije, s katerimi sodelujejo evropske nevladne organizacije, kar je vsaj deloma nadaljevanje evropocentrizma, le na ravni civilne družbe.

Afrika je ena izmed prioriteta nemškega predsedovanja Svetu EU. Nemška platforma razvojnih in humanitarnih NVO načrtuje Konferenco afriške in evropske civilne družbe 16. oktobra 2020. Srečanje bo potekalo v fizični in virtualni obliki, na njem bodo sodelovali tudi odločevalci, torej bo ena redkih priložnosti za posredovanje sporočil pred vrhom. Evropski odbor je razmišljal tudi o možnosti organizacije srečanja predstavnikov obeh kontinentov, ki bi se sestali po vrhu; civilna družba bi imela priložnost, da poda svoj pogled na sprejete zaveze vodij držav.

Post-CPA

Združenje CONCORD je pred začetkom medvladnih pogajanj za nov sporazum predstavilo poglede²³ evropskih NVO. Podprli so skupne temelje in regijam prilagojene okvire, ki morajo izhajati iz potreb na terenu. Civilna družba mora biti eden od deležnikov post-CPA. Sporazum mora vsebovati močne mehanizme za nadzor, evalvacijo in sprejemanje odgovornosti vseh strani. Skladnost politik za razvoj mora biti izhodiščna točka sporazuma, kot presečne pa morajo biti naslednje teme: človekove pravice, enakost spolov, vključevanje in nediskriminacija, preprečevanje konfliktov, invalidnost, mladi, okoljska trajnost in podnebne spremembe.

3.2. Slovenija

JAES

Pred vrhom in na podlagi Deklaracije civilne družbe so slovenske nevladne organizacije pripravile in na Ministrstvo za zunanje zadeve posredovale priporočila²⁴ glede vrha. Dokument je vseboval naslednje poudarke:

²³ CONCORD recommendations to put People and Planet first in the future EU-ACP agreement. https://concordeurope.org/wp-content/uploads/2018/02/CONCORD_Recommendations_EU-ACP_Agreement_February2018.pdf?7c2b17&7c2b17

²⁴ Stališče civilne družbe glede Zasedanja ministrov za zunanje zadeve Afrike in EU ob robu GS OZN in za 5. vrh Afrika-EU https://forumfer.org/wp-content/uploads/2020/08/Stalisce_CS0_5_Vrh_Afrika-EU.pdf

- EU resda govori o partnerskem odnosu, toda Skupna komunikacija Evropske komisije za ponovno spodbudo partnerstva med Afriko in EU se v celoti usmerja na Afriko in spremembe, ki se morajo tam odviti, ne omenja pa potrebnih sprememb znotraj EU. Kar naj se zgodi v Afriki, ni naloga EU, temveč odločitev Afrike in njenih držav. EU lahko, če se tako odloči, podpre napore, ki jih afriški kontinent zazna kot potrebne in pomembne.
- S strani EU predlagani osrednji temi prekomerno zajezita nekoč večstranski pristop k partnerstvu, prav tako je ključnega pomena skupno in ne enostransko oblikovanje skupne vizije.
- Problematično je, da bo celotni vrh obravnavan z vidika migracij. Namesto tega bi se razprava morala osredotočiti na iskanje rešitev za vzpostavitev vključujočih in na pravicah temelječih funkcionalnih družbenih modelov v Evropi in Afriki, ki omogočajo mobilnost ter varne in krožne migracije na nacionalni in mednarodni ravni.
- Razvoj ni mogoč brez učinkovite mobilizacije domačih sredstev, zato je treba predvideti mehanizme za zajezitev nezakonitega bega kapitala iz Afrike.
- Povečevanje enakosti spolov mora biti ne le ločen cilj, temveč tudi presečna tema, česar predlagani pristop EU izrecno ne podpira.
- Civilna družba mora biti enakopraven partner za doseganje razvoja na nacionalni in globalni ravni in torej tudi eden od deležnikov pri uresničevanju Skupne strategije.

Karitas je po objavi Skupnega sporočila Evropske komisije in Evropske službe za zunanje delovanje marca letos predsedniku vlade posredovala poglede Karitas Evropa in Karitas Afrika glede prihodnjega vrha²⁵. V njem so Agendo 2030 navedli kot vodilni okvir prihodnjega sodelovanja, kot poglobljena cilja pa zapisali zmanjšanje revščine in neenakosti. Skladnost politik za razvoj mora biti vodilno načelo, sodelovanje civilne družbe pa sredstvo za zagotovitev uspeha. Kot pretirano vidijo zaupanje v sodelovanje zasebnega sektorja kot orodje za trajnostni in enakopraven razvoj ter predlagajo močne javne regulativne okvire za odpravljanje potencialne škode. Migracije in mobilnost morajo temeljiti na načelih solidarnosti, skupne odgovornosti in spoštovanja človekovih pravic ter mednarodnega prava.

Post-Cotonou

Forum za enakopraven razvoj je ob oblikovanju evropskega pogajalskega mandata glede novega sporazuma med EU ter Afriko, Karibi in Pacifikom (post-Cotonou) Ministrstvu za zunanje zadeve posredoval prvotne poglede²⁶ na prihajajoča pogajanja, ki so ponujala priložnost za nov pristop k mednarodnemu sodelovanju med EU in omenjenimi tremi regijami, ki bi presegal institucionaliziran in tradicionalni odnos med donatorico in prejemnicami pomoči in s tem sledil univerzalni paradigmi ciljev trajnostnega razvoja. Žal pa je, skladno s trendi v zadnjih letih, mandat pred cilji trajnostnega razvoja dal prednost upravljanju z migracijami kot enemu izmed prvotnih ciljev novega sporazuma. Z vidika enakosti spolov je bila izpostavljena potreba po krepitvi družbenih, političnih in ekonomskih vidikov enakosti spolov in nujna vključenost pravic spolnega in reproduktivnega zdravja. Podan je bil poziv, da bi se več pozornosti namenilo naslednjim področjem: preprečevanju nezakonitega bega kapitala; pravični trgovini na vseh področjih; ustvarjanju spodobnih delovnih mest; krepitvi pomena podeželja kot

25 Caritas Europa. A new EU-Africa strategy that works for people and the planet. Joint position paper with Caritas Africa. <https://www.caritas.eu/a-new-eu-africa-strategy-that-works-for-people-and-the-planet/>

26 Prvotni pogledi FER na predlog mandata EU glede novega sporazuma med EU in AKP. https://forumfer.org/wp-content/uploads/2020/08/Stalisce_neformalni_FAC_2018.pdf

protiuteži pospešeni urbanizaciji; raziskavam in razvoju, a ne le v povezavi z zasebnim sektorjem; ter prehodu s prehranske varnosti na prehransko suverenost, kot orodju za spodbujanje lokalne in okolju primerne prakse in povečevanje samozadostnosti.

4. Prednostne naloge oziroma priporočila

Delavnica o prihodnosti odnosov med kontinentoma je priložnost za identifikacijo obstoječih oblik sodelovanja v Sloveniji delujoče civilne družbe z afriškimi organizacijami. Poleg NVO ali drugih institucij (npr. fakultete), ki izvajajo projekte v Afriki, je nujno vključiti afriško diasporo v Sloveniji. Delavnico bi lahko pričeli z virtualnim pogovorom z ECDPM in predstavnikom Ministrstva za zunanje zadeve. Bodoči zagovorniški procesi se lahko odvijajo v odnosu z Ministrstvom za zunanje zadeve in v Bruslju, tako v sodelovanju z združenjem CONCORD kot z evropskim odborom JAES. Poleg zaključkov, sprejetih na delavnici, so v prihodnosti možne tudi naslednje aktivnosti:

- Pomembno sporočilo mora biti sodelovanje civilne družbe v JAES, med drugim tudi na samem vrhu. Prakso vključevanja predstavnikov/-ic civilne družbe v uradni delegaciji Slovenije na vrhah Afrika-EU je nujno zagotavljati tudi v prihodnje.
- Smotrno bi bilo sodelovanje slovenskih predstavnikov na konferenci oktobra 2020 v Berlinu.
- Smotrno bi bilo, da se priporočila slovenske civilne družbe sprejmejo pred vrhom. Vključevanje afriške diaspore v oblikovanje uradnih stališč glede vrha, post-cotonoujskega procesa in bilateralnih odnosov bi lahko bilo del priporočil, kot tudi jasno sporočilo glede gibanja »Black Lives Matter« in vključevanja tematike rasizma v kurikulum. Ker je Afrika prednostna naloga tria in vloga civilne družbe v partnerstvu slovenskega predsedovanja, bi priporočila morala vsebovati tudi ta vidik. Slovenski razvojni dnevi leta 2021 bi lahko bili posvečeni partnerstvu med kontinentoma.
- Smotrno bi bilo posvetiti pozornost vplivu covid-19 na prihodnost odnosov med EU in Afriko. Z vidika enakosti spolov in pandemije bi se bilo smiselno osredotočiti na nasilje na podlagi spola, na spolne in reproduktivne pravice, neželene nosečnosti in poroke mladoletnic, vračanje v šolo, še posebej deklic.
- Migracije iz Afrike so trenutno v porastu. Epidemija covid-19 je med drugim pomenila izpad dohodkov v Afriki zaradi zmanjšanih denarnih nakazil migrantov, v EU pa je razkrila primanjkljaj delavcev v več sektorjih, npr. v zdravstvu ali kmetijstvu. To bi lahko izkoristili kot priložnost za oblikovanje novih zakonitih in varnih poti za migracije in mobilnost. Priporočila bi se lahko oblikovala v sodelovanju z mrežo begunskih organizacij podsaharske Afrike (Refugee-Led Organisations Network, RELON).

5. Viri

1. Africa-EU Civil Society Forum. Africa-EU Civil Society Forum Declaration, Tunis 12 July 2017 (2017). https://africa-eu-partnership.org/sites/default/files/documents/declaration_tunis_csso_forum_0.pdf
2. Caritas Europa (2020). A new EU-Africa strategy that works for people and the planet. Joint position paper with Caritas Africa. <https://www.caritas.eu/a-new-eu-africa-strategy-that-works-for-people-and-the-planet/>
3. CONCORD (2018). CONCORD recommendations to put People and Planet first in the future EU-ACP agreement. https://concordeurope.org/wp-content/uploads/2018/02/CONCORD_Recommendations_EU-ACP_Agreement_February2018.pdf?7c2b17&7c2b17
4. Council of the European Union. Africa – Council conclusions (30 June 2020). https://www.consilium.europa.eu/media/44788/st_9265_2020_init_en.pdf
5. European Centre for Development Policy Management (2003). The Cotonou Agreement in a nutshell. <https://ecdpm.org/wp-content/uploads/cotonou-nsa-guide-chapter-2.pdf>
6. European Centre for Development Policy Management (2006). Towards a Joint Africa-Europe Partnership Strategy. The EU-Africa Partnership in Historical Perspective. https://europafira.files.wordpress.com/2007/05/historical_perspective.pdf
7. European Centre for Development Policy Management (2019). Africa-EU relations and post-Cotonou: African collective action or further fragmentation of partnership? https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=https://ecdpm.org/wp-content/uploads/BN-110-Africa-EU-relations-post-CotonouAfrica-EU-relations-and-post-Cotonou-african-collective-action-fragmentation-partnerships-ECDPM-March-2019.pdf&hl=en_US
8. European Commission (2020). Towards a comprehensive strategy with Africa. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_20_374
9. European Commission. EU External Investment Plan. https://ec.europa.eu/eu-external-investment-plan/home_en
10. European Commission. EU Emergency Trust Fund for Africa. https://ec.europa.eu/trustfundforafrica/index_en
11. European Commission (2016). Commission announces New Migration Partnership Framework: reinforced cooperation with third countries to better manage migration. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_16_2072
12. International Centre for Migration Policy Development (2016). What is the Joint Valletta Action plan? <https://www.khartoumprocess.net/valletta/valletta-follow-up>
13. Matthieu Tardis (2018). European Union Partnerships with African Countries on Migration. A common Issues with Conflicting Interests. Notes de l'Ifri. https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/tardis_eu_partnerships_african_countries_migration_2018.pdf
14. Oxfam (2017). An emergency for whom? The EU Emergency Trust Fund for Afroca – migratory routes and development aid in Africa. https://oi-files-d8-prod.s3.eu-west-2.amazonaws.com/s3fs-public/file_attachments/bp-emergency-for-whom-eutf-africa-migration-151117-summ-en_1.pdf
15. P. Fabricius (2017). Europe ponders future relations with its former colonies. Cotonou still has a role, but as a partnership without development conditionalities or colonial culpability. Institute for Security Studies. <https://issafrica.org/iss-today/europe-ponders-future-relations-with-its-former-colonies>
16. Pogovor Geerta Kaporte z Georgom Lennkhom: »The upcoming EU-Africa Summit – will it take place?« <https://www.youtube.com/watch?v=aOUtVHIjWWo>

17. Prvotni pogledi FER na predlog mandata EU glede novega sporazuma med EU in AKP (2018). https://forumfer.org/wp-content/uploads/2020/08/Stalisce_neformalni_FAC_2018.pdf
18. Stališče civilne družbe glede Zasedanja ministrov za zunanje zadeve Afrike in EU ob robu GS OZN in za 5. vrh Afrika-EU. https://forumfer.org/wp-content/uploads/2020/08/Stalisce_CSO_5_Vrh_Afrika-EU.pdf
19. The Africa-EU Partnership (2007). The Africa-EU Strategic Partnership. A Joint Africa-EU Strategy. https://africa-eu-partnership.org/sites/default/files/documents/eas2007_joint_strategy_en.pdf
20. The Africa-EU Partnership (2007). How it works. The Africa-EU Partnership's main stakeholders. <https://africa-eu-partnership.org/en/about-us/how-it-works>
21. The Africa-EU Partnership (2007). The Partnership and Joint Africa-EU Strategy. <https://africa-eu-partnership.org/en/partnership-and-joint-africa-eu-strategy>
22. Trade Law Centre. African Continental Free Trade Areas Legal Texts and Policy Documents. <https://www.tralac.org/resources/our-resources/6730-continental-free-trade-area-cfta.html>
23. West African Observatory on Migration (2017). The Valletta Process: Round 2. <http://www.obsmigration.org/en/2017/02/the-valletta-process-round-2/>

Prispevek je nastal s finančno pomočjo projekta 'Towards an open, fair and sustainable Europe in the world - EU Presidency Project 2019-2021', ki ga financirata Evropska unija in ga izvajajo nacionalne plačorme FINGO, FOND in CROSOL v sodelovanju z evropskim združenjem CONCORD. Projekt v Sloveniji sofinancira Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije, izvaja ga platforma SLOGA.

